

TOPLUMA HİZMET UYGULAMALARI DERSİNE İLİŞKİN MÜZİK ÖĞRETMENİ ADAYLARININ DÜŞÜNCELERİ

Doç. Dr. Deniz Beste Çevik Kılıç
Balıkesir Üniversitesi
Necatibey Eğitim Fakültesi
Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü
Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
beste@balikesir.edu.tr

Özet

Eğitim, bir ülkenin geleceğinde önemli bir rol oynamaktadır. Böylelikle eğitim, toplumun gelişmesini, toplumsal gereksinimlere duyarlılığı, bireysel ve toplumsal yaşamı etkilemektedir. Topluma Hizmet, Yüksek Öğretim Kurumlarında 2006 yılında “Topluma Hizmet Uygulamaları” dersi ile başlamıştır. Eğitim Fakültelerinin, toplumsal yaşamı zenginleştirmesinde önemli katkıların olması beklenmektedir. Bu çalışma, Topluma Hizmet Uygulamaları dersine ilişkin müzik öğretmeni adaylarının düşüncelerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma, müzik öğretmeni adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine ilişkin düşüncelerinin ortaya çıkarılmasına ilişkin durum belirleme niteliği taşımaktadır. Bu bağlamda, çalışmada, betimleyici araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan veri toplama aracı, araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Aracın içerik geçerliliği ve anketteki soruların çalışmanın amacına uygun olup/olmadığı uzman görüşlerine göre belirlenerek, uzmanların görüşleri doğrultusunda ankete son şekil verildikten sonra, araştırmanın sonuçlarına dayanarak öneriler getirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Müzik Öğretmen Adayı, Topluma Hizmet, Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi.

COMMUNITY SERVICE COURSE FOR MUSIC TEACHERS THINK OF CANDIDATE

Abstract

Education plays an important role in the future of a country. Thus, education, community development, sensitivity to societal needs, personal and social life is affected. Community Services, Higher Education in 2006 "Community Service Applications" course began with. Faculty of Education, an important contribution to the enrichment of social life is expected to be. This study courses related to Social Services Applications thoughts of music teachers aims to determine. Research, community service applications of music teachers thought about the uncovering of course determines the nature of the situation regarding bears. In this context, study, descriptive research method was used. The study used data collection tool was developed by the researcher. Tool of the content and validity of questions in the questionnaire for the purpose of the study is/is not determined according to expert opinion, in accordance with the opinion of experts, after giving final shape to the survey, recommendations are made based on the results of the research.

Key Words: Music Teacher Candidate, Community Service, Community Service Applications Course.

GİRİŞ

Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ile eğitim arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır. Çünkü eğitim bir ülkenin geleceğinde önemli bir rol oynamaktadır. Çağımızda bilimsel, toplumsal ve teknolojik alanlardaki hızlı gelişmeler ve yenilikler bireylerin yaşantılarını etkilemektedir. Dolayısı ile çağımızda yaşanan bu hızlı gelişim ve değişimlere karşın eğitim kurumlarının da kendilerini yenilemeleri gerekmektedir. Şüphesiz ki, bu değişimde öğretmenlere, hem öğrencileri eğiterek hem de topluma hizmet etmelerine yönelik kapsamlı sorumluluklar düşmektedir (Yıldırım vd., 2011).

Toplumsal yaşamın zenginleşmesine Eğitim Fakültelerinin katkıları yadsınamaz bir gerçektir. Öğretmen yetiştirme programlarında toplumsal sorunları içeren, bu sorunlara karşı nasıl bir çözüm yolu bulunabileceğine ilişkin bilgi ve beceri kazandırmak amacı ile çeşitli dersler yer almaktadır. YÖK tarafından öğretmen yetiştirme programlarında 2006 yılında yapılan değişikliklerle, Topluma Hizmet Uygulamaları dersi (THU) programlara eklenen derslerden birisidir.

Eğitim Fakültelerinin programlarında, Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin, öğretmen adaylarının sahip olması gereken bilgi, beceri ve deneyimlerle donatılmış olarak mezun olabilmelerine olanak sağlaması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Yılmaz (2011)'e göre, eğitim fakülteleri bu dersi kendi gayretlerine göre yapıp, THU dersine ilişkin yönergeleri hazırlamaktadır. Bu yönergelerde yapılacak etkinlikler ile öğretmen adaylarının, toplumun sorunlarını belirlemeleri ve sorunlara ilişkin çeşitli çözüm yollarını üretmeye yönelik projeler geliştirmeleri beklenmektedir (Sönmez vd., 2009). Ayrıca, öğretmen adayları bu ders ile toplumsal sorumluluk, dayanışma, toplumsal ve eğitimsel sorunlara ilişkin çözüm yollarını ortaya çıkaracak becerilere sahip olacaklardır (Gürüz vd., 1994; Doğramacı, 2000; Erdem, 2005). Bu bakımdan, araştırmada, eğitim programlarının istenilen amacına ulaşılabilmesinde öğretmen adaylarının THU dersine ilişkin düşüncelerinin ortaya çıkarılması önem taşımaktadır. Bu da, dolayısı ile öğretmen adaylarının THU Dersine ilişkin görüşlerinin alınmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda, çalışmada, müzik öğretmeni adaylarının THU dersine yönelik görüşlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda algılar ve olaylar doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulur (Şimşek ve Yıldırım, 2005). Araştırmanın çalışma grubunu, 10 müzik öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Çalışma grubunu seçerken, amaçlı örnekleme tekniklerinden kolay ulaşılabilir örneklem seçimine gidilmiştir. Buna ilaveten, iletişim becerileri kuvvetli ve kendini ifade edebilen öğrenciler arasından gönüllülük ilkesi doğrultusunda seçilmiştir. Amaçlı örnekleme, zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir (Patton, 1997).

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri, öğrenciler ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde belirlenmiş sorular ile birlikte, görüşülen kişinin cevaplarına belirli bir sınır getirilmez (Şimşek ve Yıldırım, 2005). Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, ne tam yapılandırılmış görüşmeler kadar katı ne de yapılandırılmamış görüşmeler kadar esnek olup, iki uç arasındadır (Karasar, 1995).

Yarı yapılandırılmış görüşme formu, araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Öncelikle, çalışma grubunun dışından dört öğrenci ile birlikte pilot görüşme yapıp "görüşme formu" hazırlanarak, görüşme formunun iç geçerliğini sağlamak için alanın uzmanları tarafından incelenmiştir. Daha sonra gerekli düzeltmeler yapılmış ve forma son hali verilmiştir. Formda toplam 5 soru yer almaktadır. Görüşme esnasında, öğrencilerden alınan izin ile ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Görüşmelerin her biri ortalama 15-20 dakika sürmüştür. Görüşme sırasında sorulan sorulara karşı tarafın, doğru, rahat ve dürüst bir şekilde yanıtlamasını sağlamak görüşmecinin temel görevidir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Öğretmen adaylarına yapılan görüşmelerde şu sorular yöneltilmiştir:

- "Sizce, THU dersinin amaçları nelerdir?"*,
- "Sizce, bu ders müfredatta kaç dönem yer almalıdır?"*,
- "Bu ders size neler kazandırmıştır?"*,
- "Bu ders sırasında karşılaştığınız zorluklar nelerdir?"*,
- "Bu ders ile ilgili önerileriniz neler olabilir?"*.

Verilerin Analizi

Veriler betimlenerek yorumlandıktan sonra sonuçlara ulaşılmıştır. Yapılan görüşmelerde, doğrudan alıntılara da yer verilmiştir. Ancak gizlilik esasına dayanarak araştırmaya katılan öğretmen adaylarının isimleri ise kullanılmamıştır.

BULGULAR

Görüşmenin 1. sorusu: “Öğretmen adaylarına göre, THU dersinin amaçları nelerdir?”

Öğrencilerin çoğu, THU dersinin toplumdaki bireylerle olan ilişkilerine katkı sağladığını ve ileriki meslek yaşantılarında karşılaşılabilecekleri sorunlara karşı çözüm yolları üretebilmelerine katkısının büyük olduğunu vurgulamaktadır. İki öğrenci için, THU dersinin amacının; toplumu bilgilendirmek, topluma yardım etmek ve topluma birçok alanda etkinlikler düzenleyerek faaliyetlerde bulunmaktır. Bir öğrenci “hem yardımseverliği toplumumuzda ön plana çıkartıp hem de öğretmen adayı olarak topluma hizmeti görev olarak şimdiden benimsediğimi düşünüyorum” demiştir. Öğrencilerden bazılarının göre bu ders, bireylerde yardımlaşma, dayanışma ve duyarlı olma gibi olguları geliştirmektedir. Bir diğer öğrenci, “öğretmen adayının sorumluluk sahibi olmasında ve topluma karşı duyarlı bir birey olarak yetişmesinde bu dersin önemi yadsınamaz bir gerçektir” demiştir.

Görüşmenin 2. sorusu: “Sizce, bu ders müfredatta kaç dönem yer almalıdır?”

Öğrencilerin büyük çoğunluğuna göre, bu ders lisans programı boyunca yer almalıdır. Bir öğrenci, “bu ders ile yapılacak etkinliklerin daha geniş zaman dilimine yayılmasının topluma daha fazla yarar sağlayacağını düşündürmektedir” demiştir.

Görüşmenin 3. sorusu: “Bu ders size neler kazandırmıştır?”

Öğrencilerin çoğu bu ders ile yardımlaşma konusunda topluma karşı daha duyarlı oldukları ve toplumla bütünleştikleri üzerinde durmaktadır. Bir öğrenci, “bu ders, insanlarla iletişim kurmamı geliştirerek, daha etkili konuşabilmeme fayda sağlamıştır” demiştir. Diğer bir öğrenci, “bu ders ile müzik bilgisi olmayan bireylerin yeterli ve programlı bir çalışma ile neler başarabileceklerini gördüm ve bundan çok mutluluk duydum” derken; Diğer bir öğrenci, “benim projem, köy okulunda müzik odası oluşturabilmek idi. Oradaki çocuklar, okullarında müzik odasının olacağını duyduklarında çok sevinmişlerdi. Bundan dolayı, yaptığım işin karşılığını bu şekilde aldığım için çok mutluyum” demiştir. Bir başka öğrenci ise, “maddi durumu olmayan çocuklar için kılık-kıyafet ve kitap toplama vb. etkinlikler düzenlemiştim. İmkânı olmayan bir çocuğun bile ufak bir hediye ile ne denli mutlu olduğunu görmek anlatılamaz bir duygu. İleriki meslek yaşantımda da bu tarz etkinliklerde her zaman rol alacağım” demiştir.

Görüşmenin 4. sorusu: “Bu ders sırasında karşılaştığınız zorluklar nelerdir?”

Öğrencilerin büyük çoğunluğu, ders esnasında yapmayı düşündükleri projelerde bazı kurumların bu etkinliklere sıcak bakmadıklarını ve maddi olarak ta zorlandıklarını vurgulamaktadır. Bir öğrenci, “yaptığımız projelerde özellikle bireylerle iletişim kurmakta zorluk çektim. Müzik ile ilgili bir konuda bireyleri çalıştırırken birlik ve bütünlük sağlamada zorlandım”; bir diğer öğrenci, “hem grup arkadaşlarımızla çalışırken uyum konusunda zorluk çektik hem de ulaşım problemleri ile karşılaştık”; bir başka öğrenci, “yardım için bir şeyler yapmak isterken, bazı kişilerin bu denli duyarsız olması ne kötü bir durum. Çoğu kişi, gerçekten yardım etmek amacı ile girişimde bulunduğumuza inanmıyor ve yardım etmiyor” demişlerdir.

Görüşmenin 5. sorusu: “Bu ders ile ilgili önerileriniz neler olabilir?”

Öğrencilerden bazıları, öğretmenlere seminerler düzenlenerek bu konuda rehber olunmasının gerektiği üzerinde durmaktadır. Bir öğrenci, “yapılan etkinliklerin hem kısa süreli olmaması hem de daha geniş zaman dilimine yayılarak yapılabilmesi için bu ders lisans eğitimi süresince müfredatta her dönem yer alması gerekmektedir” demiştir. Bir başka öğrenci, “bir etkinliği uygularken uygulama öğretmenin her etkinlikte bizzat kendisinin gözlemlemesinin gerektiğini” vurgulamaktadır. Öğrencilerin çoğuna göre, THU dersini veren öğretim elemanının dersin önemini daha anlaşılır ve etkili bir şekilde ortaya koymalıdır. Bir öğrenci, “grup çalışması esnasında grupların sayısının daha az sayıda olmasının daha etkili hizmetler vereceğini düşünüyorum” derken; bir diğer öğrenci ise, “bazı projelerin uygulanacağı kurumlarda, THU dersini veren öğretim elemanının önceden izin alması önem taşımaktadır” demiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Toplumların sosyal, kültürel ve ekonomik yönden gelişimlerinde, bireylerin çağa ayak uydurabilmeleri için gerekli olan bilgi ve beceri ile öğretmenlerin sorumlulukları yadsınamaz bir gerçektir. Bu bağlamda, bu araştırmada, müzik öğretmeni adaylarının THU dersine yönelik görüşlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Çalışmada, öğrencilerin çoğu THU dersinin toplumdaki bireylerle olan ilişkilerine katkı sağladığını ve ileriki meslek yaşantılarında karşılaşılabilecekleri sorunlara karşı çözüm yolları üretebilmelerine katkısının büyük olduğunu vurgulamaktadır. Buna ilaveten, THU dersi öğretmen adaylarına hem problem çözebilmeye yetisi kazandırmakta hem de öğrencilerin özyeterliklerini geliştirerek toplumsal sorunlara karşın duyarlılık kazandırmaktadır (Calabrese&Schumer, 1986; Rutter&Newman, 1989; Waldstein&Reiher, 2001). Buna ilaveten, THU dersi bireylerde yardımlaşma, dayanışma ve duyarlı olma gibi olguları geliştirmektedir. Literatürde yapılan çalışmalarda bu bulguyu destekleyen araştırmalar mevcuttur (Owen, 2000; Yob, 2000; Moely vd., 2002).

Bir diğer bulguda, öğrencilerin THU dersi ile yardımlaşma konusunda topluma karşı daha duyarlı oldukları ve toplumla bütünleştikleri üzerinde durulmaktadır. Öğrencilerin büyük çoğunluğuna göre, bu ders insanlarla iletişim kurmayı kolaylaştırmıştır. Ayrıca, müzik bilgisi olmayan bireylerin yeterli ve programlı bir çalışma ile neler başarabileceklerini göreberek çok mutlu olduklarını ve bu sayede gönüllü olarak çalıştıklarını belirtmektedir. Bu bulgu, yapılan araştırmalarla paralel nitelik taşımaktadır (Brynt, 2003; Reynolds, 2004).

Çalışmada, öğrenciler ders esnasında yapmayı düşündükleri projelerde bazı kurumların bu etkinliklere sıcak bakmadıklarını ve maddi olarak destekte zorlandıklarını vurgulamaktadır. Yapılan bir çalışmada, katılımcıların izin alamama ve maddi konularda sorunlar yaşadığı ortaya çıkarılmıştır (Özdemir ve Tokcan, 2010; Dinçer vd., 2011; Uğurlu ve Kırıl, 2011). Bu açıdan öğretmen adayları, dersi veren öğretim elemanı tarafından yasal izinlerin daha önceden alınmış olmasının önemi üzerinde durmaktadır. Bu bulgu, literatürde yapılan çalışmalarla da desteklenmektedir (Tanrıseven ve Yanpar-Yelken, 2011; Uğurlu ve Kırıl, 2011).

Araştırmanın bir diğer bulgusunda, THU dersi lisans eğitimi süresince müfredatta her dönem yer alması gerektiği ortaya çıkarılmıştır. Çünkü derste yapılacak etkinliklerin daha geniş zaman dilimine yayılmasının topluma daha fazla yarar sağlayacağını düşündürmektedir. Bu sayede, THU dersi öğretmen adaylarının yaratıcılığını ve eleştirel düşüncelerini geliştirerek, bireyi araştırmaya yönlendirebilecek ve derse aktif olarak katılarak toplum hakkında bilgi ve beceri sahibi olmalarını sağlayacaktır (Wade, 1997; Waldstein&Reiher, 2001; Reinders&Youniss, 2006). Bu bağlamda, öğretmenler toplumun geleceğini şekillendirmede önemli rol oynadığından dolayı THU dersine gereken önemin verilmesi gerekmektedir.

Not: Bu çalışma 24-26 Nisan 2014 tarihlerinde Antalya’da 21 Ülkenin katılımıyla düzenlenen 5th International Conference on New Trends in Education and Their Implications – ICONTE’ de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Bryant, D. (2003). Service-Learning and Reflection in a Methods Class. Paper Presented at The Mountain Lake Colloquium, Mountain Lake, VA.

Calabrese, R. L., & Schumer, H. (1986). The effects of service activities on adolescent alienation, *Adolescence*, 21, 675-687.

Dinçer Ç., Ergül A., Şen M., ve Çabuk B., (2011). Bir topluma hizmet uygulaması örneği: “Haydi Kavram Oyuncaklarıyla Oynayalım”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19 (1), 19-38.

Doğramacı, İ. (2000). Günümüzde Rektör Seçimi ve Atama Krizi (Türkiye’de ve Dünyada Yükseköğretim Yönetimine Bakış), Ankara: Meteksan.

Erdem, A. R. (2005). Üniversitenin Var Oluş Nedenleri (Üniversitenin Misyonu), Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 17, 104-116.

Gürüz, K., Şuhubi, E. A. M., Şengör, C., Türker, K., ve Yurtsever, E. (1994). Türkiye’de ve Dünyada Yükseköğretim, Bilim ve Teknoloji, İstanbul: Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD).

Karasar, N. (1995). Bilimsel araştırma yöntemi, Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık, s. 165.

Moely, B. E., McFarland, M., Miron, D., Mercer, S., & Ilustre, V. (2002). Changes in college students’ attitudes and intentions for civic involvement as a function of service-learning experiences, Michigan Journal of Community Service Learning, 7, 18-26.

Owen, D. (2000). Service learning and political socialization, American Political Science Association, 33 (3), 638.

Özdemir, M., ve Tokcan, H. (2010). Topluma Hizmet Uygulamaları Dersinin Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi, Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 30, 41-61.

Patton, M. Q. (1997). How to use qualitative methods in evaluation, Newbury park, CA: SAGE Publications.

Reinders, H., & Youniss, J. (2006). School-based required community service and civic development in adolescents, Applied Developmental Science, 10 (1), 2-12.

Reynolds, M. A. (2004). Service-Learning in Music Teacher Education: An Overview. Journal of Music Teacher Education, 13 (9), 9-17.

Rutter, R. A., & Newmann, F. M. (1989). The potential of community service to enhance civic responsibility. Social Education, 53, 371-374.

Sönmez Ö. F., Çetin T., ve Aksoy B. (2009), Topluma Hizmet Uygulamaları I. Baskı Ekim, Pegem Akademi Yayıncılık Ankara.

Şimşek, H., ve Yıldırım, A. (2005). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Tanrıseven, I., ve Yanpar-Yelken, T. (2011). Topluma hizmet uygulamaları dersinin öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi, E-Journal of New World Sciences Academy, 6 (1), 415-428.

Uğurlu, Z., ve Kırıl, E. (2011). Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersinin işleyiş süreci ve kazanımlarına ilişkin görüşleri, 2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications Proceedings Book (s. 720-734).

Yıldırım A., Kaya Ö. M., ve Kaya, S. (2011). Topluma Hizmet Uygulamaları, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını NO: 2271 Açıköğretim Fakültesi Yayını NO: 1268.

Yılmaz, K. (2011). Eğitim fakültelerinin sosyal sorumluluğu ve topluma hizmet uygulamaları dersi: Nitel bir araştırma, kuramsal eğitimbilim, 4 (2), 86-108.

Yob, I. M. (2000). A Feeling For Others: Music Education and Service Learning, Philosophy of Music Education Review, 8 (2), 67-78.

Wade, R. C. (1997). Empowerment in student teaching through community service learning, Theory Into Practice, 36 (3), 184-191.

Waldstein, F. A., & Reiher, T. C. (2001). Service-learning and students’ personal and civic development, Journal of Experiential Education, 24 (1), 7-13.